

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

JT./. riksåklagaren ang. brott mot ordningslagen

(Hovrätten över Skåne och Blekinges dom den 3 november 2025 i mål B 2666-25)

Riksåklagaren har förelagts att skyndsamt inkomma med svarsskrivelse över överklagandet, särskilt avseende frågan om gärningen har utgjort ett ringa fall.

Jag koncentrerar svaret till denna fråga och vill anföra följande.

Inställning

Jag bestrider ändring av hovrättens dom och anser inte att det finns skäl för att meddela prövningstillstånd.

För det fall Högsta domstolen skulle meddela prövningstillstånd gällande frågan om gärningen kan bedömas som ett ringa fall bör det ske med utgångspunkt i vad hovrätten har funnit bevisat gällande gärningen.

Bakgrund

JT åtalades för *brott mot ordningslagen* med angivna lagrum 5 kap. 4 § första stycket 3 p och 5 § ordningslagen (1993:1617) enligt följande gärningsbeskrivning.

JT har i samband med ishockeymatch på idrottsanläggning helt eller delvis täckt ansiktet på ett sätt som försvårade identifikationen av honom. Det hände den 11 mars 2025 på Malmö Arena, Hyllie stationstorg 2, Malmö stad.

JT begick gärningen med uppsåt.

Tingsrätten frikände JT från åtalet. I sina domskäl angav tingsrätten bl.a. följande. Bedömningen av om en gärning är att anse som ringa ska göras utifrån samtliga omständigheter i det enskilda fallet och med beaktande av syftet med förbudet. Där torde bl.a. ingå skälet till maskeringen och dess utformning, eventuella oroligheters art och omfattning samt vederbörandes uppträdande i sammanhanget. Ett ringa brott föreligger, om den samlade bedömningen leder till slutsatsen att det skulle föra för långt att straffa beteendet (se

prop. 2016/17:41 s. 29). Tingsrätten fann att det inte hade varit befogat att täcka ansiktet. Den halsbuff JT burit hade täckt i vart fall hans haka och läppar och försvårat identifikationen av honom. Det hade inte framkommit att det hade uppstått några oroligheter på arenan i samband med matchen eller att JT skulle ha uppträtt ordningsstörande. Tingsrätten ansåg mot bakgrund härav att JTs agerande inte hade varit så klandervärt att det krävde en straffrättslig sanktion och att det alltså var fråga om ett ringa fall.

Hovrätten ändrade tingsrättens dom och dömde JT för brott mot ordningslagen. Påföljden bestämdes med beaktande av hans ungdom till 30 dagsböter. Inledningsvis konstaterade hovrätten att det inte hade framkommit några uppgifter som talade för att det skulle ha vari befogat av JT att bära en halsbuff. Av vittnesuppgifter hade framkommit att JT i något skede hade haft den uppdragen över munnen och att han senare hade dragit ner den något. Hovrätten fann att JT hade haft sitt ansikte delvis täckt och att detta hade försvårat identifikationen av honom. Därefter övergick hovrätten till bedömningen av huruvida gärningen kunde bedömas som ringa. Det hade inte framkommit att det var oroligt på platsen eller att JT hade varit inblandad i något bråk. Han hade dock valt att maskera sig under en pågående ishockeymatch med en relativt stor publik. Tolerans för ett sådant agerande skulle emellertid försvåra möjligheterna att upprätthålla säkerheten och därmed motverka lagstiftningens syfte. Mot den bakgrunden kom hovrätten fram till att gärningen inte kunde bedömas som ringa.

Överklagandet till Högsta domstolen

JT yrkar att han ska frikännas från åtalet.

JT har som skäl för prövningstillstånd gjort gällande i huvudsak följande. Det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att Högsta domstolen prövar om JT har varit helt eller delvis maskerad i lagens mening samt anger hur omfattande maskering som krävs för straffansvar och vilken betydelse eventuell förekomst av ordningsstörningar och våldsamt eller hotfullt beteende har vid bedömningen av om gärningen är att anse som ringa.

Därutöver har JT anfört i huvudsak följande. Det som är kriminaliserat i ordningslagen är att på en idrottsanläggning helt eller delvis täcka ansiktet på ett sätt som försvårar identifikationen av personen. Med ansikte menas den del av huvudet som omger och innefattar ögon, näsa och mun, vilka utgör de viktigaste igenkänningstecknen för personen ifråga (prop. 2016/17:41 s. 29). JT menar att hans ansikte inte har varit täckt i sådan omfattning att det har försvårat identifikationen av honom. Han har vidgått att han har haft mössa och halsvärmare (halsbuff) på sig när han rört sig i allmänna utrymmen under en paus mellan två perioder i en pågående hockeymatch. Halsbuffen har han dock

inte haft uppdragen över vare sig näsa eller mun, utan endast över hakan och en del av kinden, upp till precis under läpparna (jfr. bild i förundersökningsprotokollet s. 27).

Tingsrätten och hovrätten, har som framkommit, gjort olika bedömningar i fråga om gärningen är straffbar. Tingsrätten har vägt in att läget på arenan har varit lugnt och att JT inte har uppträtt ordningsstörande, medan hovrätten inte anser att det faktum att det varit lugnt på platsen eller att han inte deltagit i någon ordningsstörning eller uppträtt hotfullt har någon betydelse för straffansvaret.

Rättslig reglering

Allmänt om maskeringsförbud

Maskeringsförbud vid idrottsarrangemang infördes genom ett tillägg till 5 kap. 4 § ordningslagen (1993:1617), se första stycket 3 p och tredje stycket. Lagändringen trädde i kraft den 1 mars 2017. Sedan tidigare finns lagen (2005:900) om förbud mot maskering i vissa fall, vilken omfattar allmänna sammankomster i form av demonstrationer, opinionsyttringar eller liknande, och som förbjuder maskering i de fall det uppkommer ordningsstörningar eller omedelbar fara för sådana störningar. I samband med att denna lag trädde i kraft skedde vissa förändringar i 2 kap. ordningslagen gällande bl.a. tillståndsgivning för att få täcka ansiktet i samband med sådana allmänna sammankomster. Lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2006.

Den nu aktuella lagbestämmelsen infördes efter att lagstiftningen vid idrottsarrangemang tidigare hade skärpts genom införande av straffsanktionerade förbud mot att bland annat inneha och använda pyrotekniska varor utan tillstånd vid vissa idrottsarrangemang och förbud mot att obehörigen beträda spelplanen och mot att kasta in föremål på planen (se prop. 2008/09:78). I förarbeten till nu aktuell bestämmelse angavs att ordningsstörningar vid idrottsarrangemang med inslag av våld och användande av otillåten pyroteknik i ett flertal fall begås av personer som maskerar sig för att försvåra identifikation. Syftet med bestämmelsen är att motverka våld och ordningsstörningar, öka möjligheten för polis eller arrangör att ingripa i ett tidigt skede samt underlätta beivrandet av våldsutövning (se prop. 2016/17:41 s. 9 ff.).

Av förarbeten framgår att förbudet tillkommit främst för att komma tillrätta med ordningsstörningar med inslag av våld inom fotbollens högsta serier och i viss mån inom ishockeyns högsta serier (se a. st.). Hit hör Svenska Hockeyligan (SHL), tidigare benämnd Elitserien. Maskeringsförbudet omfattar idrottsarrangemang som äger rum på en idrottsanläggning. Med idrottsarrangemang avses bl.a. tävlingar och uppvisningar inom olika idrotter som

anordnas för allmänheten på en idrottsanläggning (se a. prop. s. 28 f.). Gränsen för en idrottsanläggning inkluderar de inpasseringskontroller där biljett visas upp och som är en del av den inhägnade idrottsanläggningen (se a. prop. s. 16 f. och 29).

Regeringen anförde i förarbetena till nu aktuell lagstiftning att, i likhet med vad som gäller i den befintliga lagen om förbud mot maskering i vissa fall, bör maskeringsförbudet vid idrottsarrangemang omfatta all form av maskering (a. prop. s. 16). I 5 kap. 4 § första stycket 3 p beskrivs maskering som att någon helt eller delvis täcker sitt ansikte på ett sätt som försvårar identifikationen av personen. Med rekvisitet ”täcka ansiktet” förstås inte enbart det aktiva påtagandet av maskeringsutrustning, utan även den därefter pågående handlingen att ha ansiktet täckt med maskering ända till dess plagget eller föremålet som används för maskering avlägsnas från ansiktet. I likhet med vad som gäller enligt lagen om förbud mot maskering i vissa fall menas med ansikte den del av huvudet som omger och innefattar ögon, näsa och mun, vilka utgör de viktigaste igenkänningstecknen för personen ifråga. På samma sätt som i nämnda lag omfattas även här all form av maskering som medför att identifikationen rent objektivt försvåras, dvs. när ett täckande av ansiktet innebär att det blir svårt att känna igen personen ifråga. Exempel på maskering som kan omfattas är således användning av vissa klädesplagg (exempelvis mössor, huvor på tröjor och jackor, halsdukar och s.k. rånarluvor) eller vissa föremål (exempelvis hjälmar, lösskägg och solglasögon) och ansiktsmålningar. Syftet med maskeringen saknar betydelse, men uppsåt till de objektiva rekvisiten krävs för straffansvar (a. prop. s. 29 med hänvisningar).

I 4 § tredje stycket finns ett undantag från maskeringsförbudet som omfattar dels personer som av religiösa skäl täcker ansiktet, dels personer som har skäl för att täcka ansiktet i tjänsten eller för idrottsarrangemangets genomförande. Vidare finns ett undantag för personer när det av hälsoskäl, med hänsyn till väderlek eller av övriga omständigheter är att anse som befogat att täcka ansiktet. Vid bedömningen av om ett täckande av ansiktet som försvårar identifikation är befogat med hänsyn till väder, hälsa eller övriga omständigheter ska en samlad bedömning av omständigheterna i det enskilda fallet göras. Risken för hot mot den allmänna ordningen och säkerheten ska särskilt beaktas vid bedömningen (a. prop. s. 29 f.).

Straffet för överträdelse av de särskilda bestämmelserna vid vissa idrottsarrangemang regleras i 5 § och anges till böter eller fängelse i högst sex månader.

Det bör nämnas att *Utredningen för tryggare idrottsarrangemang* i april 2025 lämnade ett betänkande (SOU 2025:46) i vilket bl.a. föreslås att förberedelse och stämpling till brott mot förbudet att maskera sig i ordningslagen kriminaliseras. I betänkandet föreslås även straffskalan för brott mot förbuden i 5 kap.

4 § ordningslagen, att kasta in föremål och beträda planen samt maskera sig, skärps genom att det för sådana överträdelser föreskrivs ett maximistraff om ett års fängelse. Ringa fall ska även fortsättningsvis inte utgöra brott.

Ringa brott

I 5 § anges även att i ringa fall ska inte dömas till ansvar. Bedömningen av om en överträdelse av förbudet är att anse som ringa ska göras utifrån samtliga omständigheter i det enskilda fallet och med beaktande av syftet med förbudet. I förarbetena anges att någon vid en samlad bedömning inte kan anses ha betett sig så klandervärt att en straffrättslig sanktion bör följa. Som exempel anges att någon har täckt ansiktet helt eller delvis med en ansiktsmålning med uppsåt, att detta försvårat identifikationen och att detta inte bedömts vara befogat på grund av någon yttre omständighet som skulle ha föranlett täckandet av ansiktet, men att det ändå skulle föra för långt att straffa beteendet (se a. prop. s. 30).

I förarbetena till lagen om förbud mot maskering i vissa fall anfördes beträffande ringa fall, som inte omfattas av straffansvar, bl.a. följande. Särskilt borde beaktas om den maskerade deltagaren inte på något sätt varit inblandad i ordningsstörningen eller faran för sådan störning. Exempelvis bör, i ett demonstrationståg, en maskerad deltagare som befunnit sig på stort avstånd från den plats där ordningsstörningen uppstått och som inte heller vidtagit någon åtgärd för att åstadkomma eller underblåsa ordningsstörningen i vissa fall kunna undgå ansvar med tillämpning av denna ansvarsfrihetsregel (se prop. 2005/06:11 s. 50). Lagrådet anförde vidare att det inte kan påstås att en maskering vid en demonstration eller vid någon annan grundlagsskyddad sammankomst generellt äventyrar ordning och säkerhet. Det anfördes också särskilt att det för den enskilde kan vara av stor vikt att få delta i en demonstration och därigenom ge uttryck för sina åsikter utan att för den skulle behöva röja sin identitet (se a. prop. s. 73).

I doktrin har uttalats att, även om aktuell straffbestämmelse har generell giltighet, det i första hand är ordningsstörningar vid idrottsarrangemang i elitklassen som förbuden syftar till att motverka. Vid idrottsarrangemang i de lägre serierna kan förhållandena vara så pass annorlunda att de säkerhetsaspekter som bör anläggas inte gör sig lika starkt gällande (se Westerlund, G. m.fl., Ordningsstörande brott. En studie av brottsbalken och annan lagstiftning, särskilt polislagen, 5 uppl., 2020, s. 157).

Min bedömning

JT har i sitt överklagande gjort gällande att han inte har haft halsbuffen uppdragen över vare sig näsa eller mun. Jag kan konstatera att såväl tingsrätten som hovrätten har funnit utrett att JT har haft halsbuffen uppdragen över

munnen (vilket är hovrättens ordval). Tingsrätten angav att halsbuffen täckte hans haka och läppar vilket måste anses innebära motsvarande täckning av ansiktet. Det står därmed klart att JT delvis har täckt ansiktet på sätt som avses i lagen. Mot bakgrund härav saknas skäl att pröva huruvida JTs maskering har varit sådan att den omfattas av lagbestämmelsen. Det fotografi av JT som försvararen särskilt har åberopat ger därmed inte någon korrekt bild av JTs maskering (förundersökningsprotokoll s. 27). Det finns andra fotografier i utredningen där JT är maskerad i den omfattning som domstolarna har funnit utrett (se förundersökningsprotokoll s. 25 f. och 29).

När det gäller omständigheterna kring idrottsarrangemanget kan konstateras att det har varit fråga om en hockeymatch i Svenska Hockeyligan, dvs. i elitklassen, mellan Malmö Redhawks och Rögle BK som ägde rum på Malmö Arena, vilken är en inomhusarena som tar cirka 12 600 personer inklusive ståplatsläktare. Det har således varit fråga om ett idrottsarrangemang på en stor arena och det har som hovrätten angett varit fråga om en relativt stor publik på platsen. Att det har varit relativt många personer på platsen stöds även av den övervakningsfilm med stillbilder som åklagaren har åberopat (se förundersökningsprotokoll s. 8 ff.).

Det är min uppfattning att, även om det inte har framkommit att det varit några direkta ordningsstörningar i samband med matchen, syftet med maskeringsförbudet är att främst i samband med elitseriematcher upprätthålla säkerheten och att motverka att sådana störningar uppkommer eftersom förbudet dels försvårar för personer att bibehålla sin anonymitet och därmed avhåller personer från att begå brott, dels bidrar till att lättare uppklara brottslighet på idrottsanläggningar i samband med anordnande av sådana idrottsarrangemang. Det finns inget behov av att i samband med ett idrottsarrangemang bibehålla sin anonymitet som rättsstaten bör värna, vilket kan föreligga för deltagare i en grundlagsskyddad sammankomst i form av en demonstration för att exempelvis motverka repressalier från främmande makt. I det här fallet står det klart att det varit fråga om ett större sådant arrangemang. JTs agerande att delvis täcka ansiktet inomhus i samband med detta måste enligt min mening anses vara ett klandervärt agerande som omfattas av straffansvaret. Jag anser således att hovrätten har gjort en riktig bedömning när den dömt JT för brott mot ordningslagen. Brottet kan därmed inte bedömas som ringa.

Prövningstillstånd

Av 54 kap. 10 § rättegångsbalken följer att prövningstillstånd får meddelas endast om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen (prejudikatdispens) eller om det finns synnerliga skäl för sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att domvill

förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag (extraordinär dispens).

För prejudikatdispens krävs att ett avgörande av Högsta domstolen får generell betydelse för bedömningen av framtida mål som innehåller liknande frågeställningar.

Jag kan konstatera att det bara finns ett fåtal hovrättsdomar där maskeringsförbudet i samband med idrottsarrangemang har varit uppe till bedömning, se exempelvis Svea hovrätts dom den 23 januari 2025 i mål B 13452-24 och Hovrätten över Skåne och Blekinges dom den 3 juni 2022 i mål B 399-22. I båda målen var det fråga om ordningsstörningar i samband med en fotbolls-match och den eller de tilltalade som maskerat sig hade befunnit sig i direkt närhet till dessa störningar.

Sålunda är min uppfattning att det hitintills inte framkommit att det finns någon motstridig hovrättspraxis på området; det har fastmera inte framkommit att någon hovrätt har ogillat något åtal på den grunden att det skulle vara fråga om ett ringa brott. Det måste anses föreligga ett begränsat behov av att nu till vägledning för rättstillämpningen pröva vad som kan anses utgöra ett ringa brott. Om Högsta domstolen skulle komma att överväga att pröva var gränsen för straffbart handlande går kan enligt min mening sättas ifråga om det aktuella målet är lämpligt för att tydliggöra denna gräns.

För det fall Högsta domstolen skulle meddela prövningstillstånd gällande frågan om gärningen kan bedömas som ett ringa fall bör det ske med utgångspunkt i vad hovrätten har funnit bevisat gällande gärningen.

Bevisuppgift

Jag ber att få återkomma med bevisuppgift och synpunkter på målets fortsatta handläggning för det fall Högsta domstolen meddelar prövningstillstånd.

Katarina Johansson Welin

Tord Edlund

Kopia till:

Advokaten Kajsa Mannberg

Utvecklingscentrum

Malmö åklagarkammare (AM-49683-25)

Kammaråklagaren Oscar Campos